

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра автоматизації, метрології та енергоефективних технологій

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ

Ефективність та надійність систем енергозабезпечення

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ магістр _____

галузь знань _____ 14 Електрична інженерія _____
(шифр і назва)

спеціальність _____ 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка _____
(шифр і назва)

освітня програма _____ Енергетична безпека _____
(шифр і назва)

спеціалізація _____ _____
(шифр і назва)

вид дисципліни _____ обов'язкова _____
(обов'язкова / за вибором)

інститут _____ ННІ «Українська інженерно-педагогічна академія» _____

2024 / 2025 навчальний рік

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Ефективність та надійність систем енергозабезпечення» складено відповідно до освітньої програми підготовки «Енергетична безпека»

магістр

(назва рівня вищої освіти)

спеціальності 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка

спеціалізації _____

Інформація про кафедру	Кафедра Автоматизація, метрологія та енергоефективних технологій Department of Automation, Metrology and Energy Efficient Technologies сайт кафедри https://kafotss.kharkov.ua/
Інформація про викладача (-ів)	Кандидат технічних наук, доцент Антоненко Наталія Сергіївна посилання на профайл викладача: https://kafotss.kharkov.ua/ukr/antonenko_nataliia.html електронна пошта: n.s.antonenko@karazin.ua
Сторінка дисципліни в системі дистанційного навчання	https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=9986
Консультації з викладачем (-ами)	Он лайн консультації: Кандидат технічних наук, доцент Антоненко Наталія Сергіївна - щоп'ятниці з 18.00 -19.00 за посиланням https://meet.google.com/vna-jzut-uot

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Курс «Ефективність та надійність систем енергозабезпечення» розроблено та сформовано з урахуванням сучасних заходів з підвищення надійності, ефективності та безпеки при проектуванні та експлуатації обладнання та об'єктів систем енергозабезпечення. В рамках курсу здобувачі освіти розглядають питання надійності енергетичних систем, відмов та втрат в системах енергетичного постачання, якості електричної енергії та економічного оцінювання надійності в енергетиці.

Вивчення навчальної дисципліни «Ефективність та надійність систем енергозабезпечення» сприяє здобуттю таких компетенцій:

К4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

К14. Здатність розробляти та впроваджувати заходи з підвищення надійності, ефективності та безпеки при проектуванні та експлуатації обладнання та об'єктів електроенергетики, електротехніки та електромеханіки.

К21. Здатність оцінювати показники надійності та ефективності функціонування електроенергетичних, електротехнічних та електромеханічних об'єктів та систем.

Метою вивчення навчальної дисципліни є опанування вмінням розробляти та впроваджувати заходи з підвищення надійності, ефективності та безпеки при проектуванні та експлуатації обладнання та об'єктів систем енергозабезпечення

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- формування вмінь з підвищення енергоефективності та надійності систем енергопостачання;
- формування вмінь з підвищення надійності, безпеки експлуатації та продовження ресурсу систем енергопостачання;
- формування вмінь з реконструкції існуючих електричних мережі, станцій та підстанцій систем енергопостачання;
- формування вмінь з виявлення основних чинників та технічних проблем, що можуть заважати впровадженню сучасних методів керування об'єктів систем енергозабезпечення.

1.3. Кількість кредитів

5

1.4. Загальна кількість годин

150

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
2-й	2-й
Лекції	
30год.	4 год.
Практичні, семінарські заняття	

12 год.	2 год.
Лабораторні заняття	
8 год.	год.
Самостійна робота	
100 год.	144 год.
у тому числі індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

ПР1 Знаходити варіанти підвищення енергоефективності та надійності електроенергетичного, електротехнічного та електромеханічного обладнання й відповідних комплексів і систем.

ПР4 Окреслювати план заходів з підвищення надійності, безпеки експлуатації та продовження ресурсу електроенергетичного, електротехнічного та електромеханічного обладнання і відповідних комплексів і систем.

ПР6 Реконструювати існуючі електричні мережі, станції та підстанції, електротехнічні і електромеханічні комплекси та системи з метою підвищення їх надійності, ефективності експлуатації та продовження ресурсу.

ПР20 Виявляти основні чинники та технічні проблеми, що можуть заважати впровадженню сучасних методів керування електроенергетичними, електротехнічними та електромеханічними системами.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. НАДІЙНІСТЬ СИСТЕМ ЕНЕРГОПОСТАЧАННЯ

Тема 1. Вступ. Основні терміни та визначення надійності енергосистеми

Тема 2. Класифікація відмов в системах електропостачання

Тема 3. Причини та характер відмов основних елементів систем електропостачання. Показники надійності елемента СЕП. Інтенсивність відмов

Тема 4. Потік відмов і відновлень, їх властивості і характеристики

Тема 5. Визначення обсягу спостережень та довірчих інтервалів для показників надійності.

Тема 6. Моделі надійності установки з попередньою експлуатацією, з відновленням та резервуванням, з відновленням і профілактикою

Тема 7. Надійність структур. Надійність складних структур

Тема 8. Надійність функціонування пристроїв релейного захисту й автоматики і комутаційної апаратури. Коефіцієнт незабезпеченості електроенергією. Збиток від порушення електропостачання.

Розділ 2. ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМ ЕНЕРГОПОСТАЧАННЯ

Тема 1. Основні поняття та показники ефективності систем енергопостачання.

Тема 2. Електромагнітні втрати та збиток в електричних мережах.

Тема 3. Втрати в системах енергетичного постачання.

Тема 4. Заходи щодо зниження втрат в системах енергопостачання.

Тема 5. Якість електричної енергії. Показники якості електричної енергії.

Тема 6. Оптимізація показників якості електричної енергії

Тема 7. Економічні основи оцінювання надійності в енергетиці

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. НАДІЙНІСТЬ СИСТЕМ ЕНЕРГОПОСТАЧАННЯ												
Разом за розділом 1	80	16	8	4		52						
Розділ 2. ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМ ЕНЕРГОПОСТАЧАННЯ												
Разом за розділом 2	70	14	4	4		48						
Усього годин	150	30	12	8		100						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Розрахунок показників надійності елементів СЕП	2
2	Закони розподілу випадкової величини в теорії надійності.	2
3	Загальна модель відмов устаткування	2
4	Фізичне моделювання елементів об'єкту дослідження – лабораторне заняття	4
5	Визначення надійності електричних мереж з урахуванням навмисних відключень	2
6	Комп'ютерне моделювання об'єкту дослідження – лабораторне заняття	4
7	Визначення значень додаткових втрат потужності різних типів електричних машин	2
8	Визначення показників якості електроенергії в системах електропостачання підприємств	2
Разом		20

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Основні терміни та визначення надійності енергосистеми	8
2	Класифікація відмов в системах електропостачання	8
3	Причини та характер відмов основних елементів систем електропостачання. Показники надійності елемента СЕП. Інтенсивність відмов	6
4	Потік відмов і відновлень, їх властивості і характеристики	8
5	Визначення обсягу спостережень та довірчих інтервалів для показників надійності.	6
6	Моделі надійності установки з попередньою експлуатацією, з відновленням та резервуванням, з відновленням і профілактикою	4
7	Надійність структур. Надійність складних структур	6
8	Надійність функціонування пристроїв релейного захисту й автоматики і комутаційної апаратури. Коефіцієнт незабезпеченості електроенергією. Збиток від порушення електропостачання.	6
9	Основні поняття та показники ефективності систем енергопостачання	8
10	Електромагнітні втрати та збиток в електричних мережах	6
11	Втрати в системах енергетичного постачання	8
12	Заходи щодо зниження втрат в системах енергопостачання	4
13	Якість електричної енергії. Показники якості електричної енергії	8
14	Оптимізація показників якості електричної енергії	6
15	Економічні основи оцінювання надійності в енергетиці	8
Разом		100

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання з дисципліни «Ефективність та надійність систем енергозабезпечення» у вигляді розрахунково-графічної роботи.

Оцінюється та зараховується при усній доповіді під час заняття.

7. Методи навчання

Освітні технології (проблемне навчання, аудіо-візуальні технології, технологія студентоцентрованого навчання тощо).

У залежності від виду занять використовуються наступні методи:

– на лекціях – різні види бесід, розповідь, пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний метод, метод проблемного викладу, ілюстрація, проблемні запитання, мультимедійні презентації;

– на практичних заняттях – тестування, навчальні тренінги, виконання практичних вправ репродуктивного та творчого характеру, організації роботи у малих групах;

– у ході самостійної пізнавальної діяльності – вивчення навчальної та наукової літератури, використання довідникових джерел, відбір матеріалу, його аналіз, систематизація, класифікація, конспектування, виконання вправ, пошук відповідей на запитання.

8. Методи контролю

Поточний контроль – виконання вправ, тестування, демонстрація презентацій, виступ з доповідями, усне опитування.

Підсумковий контроль – іспит.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Екзамен	Сума
Розділ 1	Розділ 2	Контрольна робота	Індивідуальне завдання		
T1-T8	T1-T7				
25	20		15	60	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку, або екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 20 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Енергетична ефективність систем електропостачання : монографія / Г.Г. Півняк, І.В. Жежеленко, Ю.А. Папаїка ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». – 2-ге вид., переробл. і допов. – Дніпро: НТУ «ДП», 2018. – 148 с.
2. Рожков П. П. Конспект лекцій з дисципліни «Надійність електричних мереж» для магістрів денної та заочної форм навчання за спеціальністю 141 – Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка (освітні програми «Електротехнічні системи електроспоживання» та «Електротехнічні системи електроспоживання (освітньо-наукова)») / П. П. Рожков, С. Е. Рожкова ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 85 с.
3. Надійність електроенергетичних систем: Практикум [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: С.В. Казанський. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. – 67 с.
4. Журахівський А.В. Надійність електроенергетичних систем і електричних мереж: підручник / А.В. Журахівський, С.В. Казанський, Ю.П. Матеєнко, О.Р. Пастух. – К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. – 456 с. – Бібліогр.: с. 450-452. – ISBN 978-966-622-862-1.

Допоміжна література

1. Журахівський А. В. Надійність електричних систем і мереж: [навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. електротехн. спец.] / А. В. Журахівський, Б. М. Кінаш, О. Р. Пастух.; Національний університет «Львівська політехніка». – Львів : Вид. Львівської політехніки, 2012. – 280 с.
2. Гук Ю. Б. Теория надежности в электроэнергетике : учеб. пособие / Ю. Б. Гук. – Л. : Энергоатомиздат, 1990. – 234 с.
3. Надежность систем электроснабжения : учеб. пособие / [В. В. Зорин и др.]. – Киев: Вища школа, 1984. – 192 с.
4. ДСТУ 2860-94. Надійність техніки. Терміни та визначення: Видання офіційне. – К.: Держстандарт України, 1995. – 92 с.
5. СОУ-Н МЕН-40.1-00100227-68:2012 Стійкість енергосистем. Керівні вказівки [Текст]. Затв. Наказом Міністерства енергетики України від 23.07.2012 р. № 539. – К.: НТЦЕ НЕК «Укренерго», 2012. – 38 с.
6. Зорін Є.В., Казанський С.В., Олефір Д.О. Забезпечення надійної робо-ти ОЕС України – нагальна потреба сучасності / Електропанорама. – № 4, 7-8, – 2007.
7. Казанський С.В. Забезпечення надійності електропостачання в умовах енергоринку / Електропанорама. – № 9. – 2009.

8. Казанский С.В., Матеенко Ю.П., Лунин А.С. Расчет надежности структурных схем электрических станций в условиях функционирования рынка электрической энергии [Текст] / Энергетика: економіка, технології, екологія // Міжфак. наук. видання, – К.: НТУУ КПІ, 2015, № 3.
9. Лежнюк П.Д. Електроощадні технології в електричних мережах енергосистем / Любов Наумівна Добровольська, Володимир Володимирович Кулик, Петро Дем'янович Лежнюк // Під редакцією Лежнюка П.Д. – Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2018. – 328 с.
10. Лежнюк П.Д. Електроощадні технології в електричних мережах енергосистем / Любов Наумівна Добровольська, Володимир Володимирович Кулик, Петро Дем'янович Лежнюк // Під редакцією Лежнюка П.Д. – Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2018. – 328 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Київ: НБУВ, 2013-2015. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua – Назва з екрана.
2. Електронний каталог Національної парламентської бібліотеки України [Електронний ресурс]: [політемат. база даних містить відом. про вітчизн. та зарубіж. кн., брош., що надходять у фонд НПБ України]. – Електронні дані (803 438 записів). – Київ: Нац. парлам. б-ка України, 2002-2015. – Режим доступу: catalogue.nplu.org . – Назва з екрана.

Зміст силабусу відповідає робочій програмі навчальної дисципліни

Завідувач кафедри

Геннадій КАНЮК